RABINDRA BHARATI JOURNAL OF PHILOSOPHY

UGC CARE Group I Journal
ISSN No: 09730087

CERTIFICATE OF PUBLICATION

This is to certify that the article entitled

लोकसंगीतातील गोंधळ हा अनोखा प्रकार

Authored By

प्रा षरद पुंडलीक गजभिय

संगीत विभाग डॉ. एल. डी. बलखंडे कॉलेज ऑफ आर्ट्स ॲण्ड कॉमर्स, पवनी जि. भंडारा राज्य – महारा ट्र. पिन – 441910

Published in

Department of Philosophy: Rabindra Bharati University

ISSN : 0973-0087

Vol. : XXIV, No:11, 2023 with IF: 6.986

UGC CARE Approved, Peer Reviewed and Referred Journal

UGC
University Grants Commission

Editor
Sarbani Banerjee
Head, Dept. of Philosophy

Scanned with OKEN Scanner

RABINDRABHARATI JOURNAL OF PHILOSOPHY
ISSN : 0973-0087

लोकसंगीतातील गोंधळ हा अनोखा प्रकार

प्रा षरद पुंडलीक गजभिय संगीत विभाग डॉ. एल. डी. बलखंडे कॉलेज ऑफ आर्ट्स ॲण्ड कॉमर्स, पवनी जि. भंडारा राज्य – महारा ट्र. पिन –४४१९१०

प्रस्तावना :–संगीताची निर्मिती बद्दल अनेक लोकांचे मत मतांतरे आहेत. पण मानवाच्या बुध्दीला पटणारे तर्क संगत काही मतांतरे असे 'संगीत' दर्पण या ग्रंथात पंडीत दामोदर यांनी सात स्वरांची उत्पत्ती पशु–पक्षीचा द्वारे या प्रकारे सांगितली आहे. मोरा पासून भाइज, पातका पासून ऋ भ कावळया पासून 'मध्यन' कोयल पासून पंचम मेंढक पासून 'धैवत' हत्ती पासून निस्वरांची उत्पत्ती झाली.
फारसी विद्वानांच्या मते पहाडावर 'मूसीकार' नावचा एक पक्षी मिळतो ज्यांची कोळा बासरी सारखे सात सुराख राहतात. याच सात सुराखापासून सात स्वर निर्माण झालेत.

पाश्चात विद्वान फ्राईड – यांच्या मनानूसार संगीताची उत्पत्ती एकु शिशुच्या समान मनोविज्ञानामुळे झाली ज्याप्रमाणे छोटे मुल रडते, ओरडते, हसते हया क्रिया आवश्यकतेनूसार स्वत: शिकतो त्याचप्रमाणे मानव संगीत मनोविज्ञानाच्या आधारावर स्वत: संगीत शिकला.

लोग यांच्या मतानूसार पहले मनु य बोलने, चालने, फिरने सरिपन त्याचप्रमाणे एक एक करून मनु य क्रियाशिल झाल्यानंतर त्याच्या मते संगीत स्वत: उत्पन्न झाले.

तरकाहीच्या मते संगीत नाले, ओढे, झरणे पानाफुलांची सळसळ पशुपक्षी झाडे म्हणजेच निसर्गातून संगीताची उत्पत्ती झाली असे मानतात.

उद्देश :–

१)गोंधळ हा लुप्त होत चाललेला लोकसंगीत प्रकार आहे त्याचे पुनर्जीवन करण्याचा या लेखाच्या माध्यमातून हा एक प्रयोग आहे.

२) गोंधळ हा इतर राज्याच्या तुलनेत महाराष्ट्रात अधिक प्रचार पावलेला प्रकार आहे. या लेखाच्या माध्यमातून व या प्रकाशानाच्या माध्यमातून इतर राज्यांना त्याची ओळख हवी हाय या लेखाचा उद्देश आहे.

३) आज बदलत्या काळानुसार मनोरंजनाची अनेक साधने निर्माण होत असल्यामुळे जनमानस आणि आधुनिक पिढी या गीत प्रकारापासून दूर जाताना दिसत आहे. नवीन पिढीला हे ज्ञात राहावे हा यामागचा उद्देश आहे.

४) महाराष्ट्राच्या काही भागात जसे खानदेश, उत्तर महाराष्ट्र, पश्चिम महाराष्ट्र, विदर्भात झाडीपट्टी या ठिकाणी गोंधळ घलणारी लोक कलावंत आहे. पण ही पिढी संपल्यानंतर नवीन पिढी गोंधळ घालणारी निर्माण होईल काय? याचे चिंतन करण्याकरता या लेखाचा उद्देश आहे.

५) नवीन पिढीला नवीन पद्धतीचा उपयोग करून पुनरोवजीवन करता येईल का? आणि प्रसार

माध्यमातून जसे दूरध्वनी, चित्रपट, युट्युब, उत्सव यामध्ये दाखवून त्यांचे विषयी ऊर्जा निर्माण करता येईल का? हा या लेखाद्वारे चिंतन करण्याचा विषय आहे.

Scanned with OKEN Scanner